

Republica Moldova

Curtea Constituțională

H O T Ă R Î R E

pentru controlul constituționalității art.8 lit.g), art.11 alin.(4) din Legea nr.269-XIII din 9 noiembrie 1994 cu privire la ieșirea și intrarea în Republica Moldova, cu modificările și completările ulterioare, art.64 din Codul de executare al Republicii Moldova nr.443-XV din 24 decembrie 2004 în redacția Legii nr.143 din 2 iulie 2010 pentru modificarea și completarea Codului de executare al Republicii Moldova

**În numele Republicii Moldova,
Curtea Constituțională în componența:**

Dumitru PULBERE	- președinte
Victor PUȘCAȘ	- judecător
Petru RAILEAN	- judecător-raportor
Elena SAFALERU	- judecător
Valeria ȘTERBET	- judecător

grefier - Dina Musteața, cu participarea reprezentanților permanenți la Curtea Constituțională, al Parlamentului, Victor Morgoci, și al Guvernului, Oleg Efrim, călăuzindu-se de art.135 alin.(1) lit.a) din Constituție, art.4 alin.(1) lit.a) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, art.4 alin.(1) lit.a) și art.16 alin.(1) din Codul jurisdicției constituționale, a examinat în ședință plenară deschisă dosarul pentru controlul constituționalității art.8 lit.g), art.11 alin.(4) din Legea nr.269-XIII din 9 noiembrie 1994 cu privire la ieșirea și intrarea în Republica Moldova, art.64 din Codul de executare al Republicii Moldova nr.443-XV din 24 decembrie 2004 în redacția Legii nr.143 din 2 iulie 2010 pentru modificarea și completarea Codului de executare al Republicii Moldova.

Drept temei pentru examinarea dosarului a servit sesizarea avocatului parlamentar Tudor Lazăr, depusă la 12 octombrie 2010, în conformitate cu prevederile art.24 și art.25 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, art.38 și art.39 din Codul jurisdicției constituționale.

Prin decizia Curții Constituționale din 10 decembrie 2010 sesizarea a fost acceptată spre examinare în fond.

În procesul examinării preliminare a sesizării Curtea a dispus de punctele de vedere comunicate de Parlament, Președintele Republicii Moldova, Guvern, Ministerul Justiției, Ministerul Afacerilor Interne, Ministerul Tehnologiei Informației și Comunicațiilor, Procuratura Generală.

Examinînd materialele dosarului, audiind informația prezentată de judecătorul-raportor și explicațiile participanților la proces,

Curtea Constituțională

a c o n s t a t a t :

1. Legea nr.269-XIII din 9 noiembrie 1994 cu privire la ieșirea și intrarea în Republica Moldova, cu modificările și completările ulterioare¹ (în continuare - Legea nr.269-XIII) în art.8

¹ M.O., 1995, nr.6, art.54

lit.g) statuează că se refuză eliberarea pașaportului și a documentului de călătorie sau prelungirea termenului de valabilitate a acestuia dacă solicitantul are obligațiuni patrimoniale față de stat, de persoane fizice și juridice, conform hotărârii instanței de judecată.

Normele citate sînt suplimentate de prevederile art.11 alin.(4), care dispun că cetățenii Republicii Moldova, apatrizii, refugiații și beneficiarii de protecție umanitară domiciliați în Republica Moldova care vor să se domicilieze în alte țări obțin pașaportul sau documentul de călătorie după ce și-au onorat obligațiunile patrimoniale față de alte persoane fizice și juridice, în conformitate cu legislația în vigoare.

Conținutul acestor reglementări este dezvoltat în art.64 din Codul de executare nr.443-XV din 24 decembrie 2004² (în continuare - Codul de executare) în redacția Legii nr.143 din 2 iulie 2010³.

Art.64 din Codul de executare prevede următoarele:

(1) Interdicția de a părăsi țara în cel mult 6 luni se aplică de către instanța de judecată, la demersul executorului judecătoresc, doar după luarea măsurilor de asigurare a executării documentului executoriu, cu obligarea executorului judecătoresc de a efectua periodic un control privind necesitatea menținerii acestei interdicții.

(2) Dacă este necesară menținerea interdicției pe un termen mai mare, aceasta poate fi aplicată în mod repetat în urma unui demers motivat al executorului judecătoresc, dar nu mai mult de 3 ori în cadrul aceleiași proceduri de executare.

(3) În cazul încetării procedurii de executare sau al restituirii documentului executoriu, precum și în cazul în care dispare necesitatea aplicării interdicției de a părăsi țara această interdicție se revocă de către instanța de judecată la cererea executorului judecătoresc sau a părților.

Avocatul parlamentar Tudor Lazăr a solicitat Curții Constituționale să verifice prevederile art.8 lit.g), art.11 alin.(4) din Legea nr.269-XIII și art.64 din Codul de executare sub aspectul compatibilității cu art.19, art.25, art.27 și art.54 din Constituție. În opinia sa, aceste prevederi au fost adoptate cu eludarea principiului proporționalității, constituind un impediment în exercitarea dreptului la libera circulație și o măsură nejustificată, care, apărînd un drept, compromite un alt drept, și de aceea nu pot fi considerate constituționale.

2. Examinînd prevederile contestate sub raportul dispozițiilor Legii Supreme și legislației în domeniu, Curtea Constituțională reține următoarele.

Potrivit art.27 din Constituție, dreptul la libera circulație în țară este garantat. Oricărui cetățean al Republicii Moldova îi este asigurat dreptul de a-și stabili domiciliul sau reședința în orice localitate din țară, de a ieși, de a emigra și de a reveni în țară.

În virtutea prevederilor coroborate ale art.19 și art.27 din Constituție, tuturor cetățenilor, cetățenilor străini, apatrizilor, refugiaților și beneficiarilor de protecție umanitară le este garantat dreptul la libera circulație în interiorul statului și de a ieși din țară.

Dreptul la libera circulație este protejat, de asemenea, de art.2 din Protocolul nr.4 la Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, art.12 din Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice, art.13 alin.2 din Declarația Universală a Drepturilor Omului.

Potrivit art.1 alin.(1) din Legea nr.269-XIII, art.2 alin.(1) și alin.(6) din Legea nr.273-XIII din 9 noiembrie 1994 privind actele de identitate din sistemul național de pașapoarte⁴, cetățenii Republicii Moldova au dreptul de a ieși și intra în Republica Moldova în baza pașaportului, apatrizii – în baza pașaportului pentru apatrizi, iar refugiații și beneficiarii de protecție umanitară – în baza documentului de călătorie, eliberate de organele competente.

3. Dreptul persoanei la libera circulație, protejat de prevederile art.27 din Constituția Republicii Moldova și de instrumentele internaționale, nu face parte din categoria drepturilor absolute, a căror restrîngere se exclude. Acest drept poate fi restrîns, exercitarea lui impunînd respectarea condițiilor prevăzute de lege.

² M.O., 2005, nr.34-35, art.112

³ M.O., 2010, nr.160-162, art.584

⁴ M.O., 1995, nr.9, art.89

Curtea reține că orice limitare a dreptului persoanei la libera circulație, manifestată fie prin refuzul eliberării actelor de călătorie necesare exercitării acestei libertăți, fie prin interdicția de a părăsi țara, trebuie să corespundă anumitor exigențe de ordin material și procedural, care să garanteze proporționalitatea acesteia cu scopul urmărit.

Astfel, potrivit art.54 din Constituție, exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sînt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

De asemenea, art.2 alin.3 din Protocolul nr.4 la Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale stipulează că exercitarea dreptului la libera circulație nu poate face obiectul altor restrângeri decât al celor care, prevăzute de lege, constituie măsuri necesare, într-o societate democratică, pentru securitatea națională, siguranța publică, menținerea ordinii publice, prevenirea faptelor penale, protecția sănătății sau a moralei, ori pentru protejarea drepturilor și libertăților altora.

Deținerea pașaportului și a documentului de călătorie este o condiție pentru ca persoana să poată ieși din țară. Refuzul eliberării acestora trebuie să fie motivat și subordonat principiului proporționalității.

Potrivit art.10 din Legea nr.269-XIII, refuzul neîntemeiat de a primi cererile de eliberare a pașaportului, a documentului de călătorie, a invitației și a permisului de ședere poate fi contestat, în modul stabilit, în ordinea contenciosului administrativ.

Conform prevederilor contestate, refuzul de a elibera pașaportul sau documentul de călătorie, de a prelungi termenul de valabilitate a acestuia din cauză că nu au fost onorate obligațiile patrimoniale față de stat, persoane fizice sau juridice rezultă din hotărîrea instanței judecătorești și conduce la limitarea temporară a libertății de circulație a persoanei, dar nu la privarea de libertate. Or, în cazul neexecutării unei obligații contractuale, debitorul nu poate fi arestat sau reținut.

Interdicția de a părăsi țara, stipulată de art.64 din Codul de executare, este o măsură excepțională, fiind instituită pentru asigurarea executării documentului executoriu. Aceasta se aplică doar după ce au fost efectuate măsurile prevăzute de art.63 alin.(1) din Codul de executare. După conținutul lor, aceste măsuri, avînd scopul de a asigura executarea documentului executoriu, reprezintă un spectru de interdicții, ce grevează direct sau indirect patrimoniul debitorului, din care urmează a fi percepută datoria.

Curtea subliniază că refuzul de a elibera pașaportul sau documentul de călătorie sau de a prelungi termenul de valabilitate a acestuia, interdicția de a părăsi țara, fiind măsuri legale de asigurare a executării efective a hotărîrii judecătorești, nu reprezintă o ingerință nejustificată în dreptul la libera circulație, garantat de art.27 din Constituție și normele actelor internaționale.

Conform jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, în contextul unor litigii avînd ca subiect ingerința în dreptul de a părăsi țara, măsura de restricționare a trecerii frontierei de stat a unei persoane debitoare ar putea fi dispusă în cazul în care este necesară protejarea drepturilor altor persoane, și anume protejarea drepturilor și intereselor legitime ale creditorilor ce dispun de un titlu executoriu. În speța *Reiner c. Bulgariei* (nr. 46343/99 din 23 mai 2006) Curtea Europeană a estimat că „...din principiul proporționalității reiese că restricția privind dreptul de a părăsi țara sa din cauza unei datorii neachitate nu poate fi justificată decât în măsura în care urmărește un scop, perceperea datoriei, iar faptul că debitorul părăsește țara ar putea compromite șansele de a percepe suma în cauză”.

Conform constatărilor Curții Europene, măsura restrictivă trebuie să fie prevăzută expres de lege, să aibă la origine un temei legal și să fie aplicată doar după expirarea termenului de executare benevolă a titlului executoriu și după întreprinderea unor eforturi rezonabile pentru a percepe datoria prin alte mijloace, astfel, încît restricția să fie o ultimă soluție de natură a influența conduita și responsabilitatea debitorilor pentru executarea titlurilor executorii.

Conform Codului de executare, interdicția de a părăsi țara, aplicată față de debitori, este susceptibilă căilor de atac. Actele executorului judecătoresc pot fi atacate în modul stabilit de art.9 și art.161 din Codul de executare. Necesitatea menținerii interdicției este verificată periodic, neavând un caracter automat. Interdicția este aplicabilă doar după expirarea termenului de executare benevolă și în cazul epuizării altor mijloace, cu respectarea prevederilor exprese ale art.22 alin.(1) lit.x) și art.63 alin.(4) din Codul de executare.

În contextul obiectului sesizării Curtea reține prevederile art.174, art.175 și art.258 din Codul de procedură civilă al Republicii Moldova, care stipulează temeiurile și măsurile de asigurare a acțiunii și executării hotărârii instanței. Curtea relevă că ține de diligența instanței de a decide asupra proporționalității asigurării acțiunii și executării hotărârii prin aplicarea față de debitor a interdicției de a părăsi țara.

Prevederile contestate ale Legii nr.269-XIII și Codului de executare au rolul de a asigura respectarea dispozițiilor constituționale ale art.20 „Accesul liber la justiție”, art.46 „Dreptul la proprietatea privată și protecția acesteia”, art.49 „Protecția familiei și a copiilor orfani” și art.120 „Caracterul obligatoriu al sentințelor și al altor hotărâri judecătorești definitive”, creditorul obținând posibilitatea de a-și restabili drepturile consfințite prin hotărârea judecătorească.

Curtea relevă că stipulațiile privind refuzul de a elibera pașaportul sau documentul de călătorie sau de a prelungi termenul de valabilitate a acestuia și interdicția de a părăsi țara, fiind prevăzute de lege, având scopul de a proteja drepturile altor persoane și de a asigura executarea hotărârilor instanțelor judecătorești, nu încalcă art.27 și art.54 din Constituție.

Invocarea de către autorul sesizării a art.19 și art.25 din Constituție Curtea o consideră nejustificată, aceste articole având un rol colateral în prezenta cauză.

În baza celor expuse, Curtea conchide că prevederile art.8 lit.g), art.11 alin.(4) din Legea cu privire la ieșirea și intrarea în Republica Moldova, art.64 din Codul de executare corespund rigorilor de proporționalitate în materie de asigurare a dreptului la libera circulație și, deci, sînt constituționale.

Conducîndu-se de prevederile art.140 din Constituție, art.26 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, art.6, art.61, art.62 și art.68 din Codul jurisdicției constituționale,

Curtea Constituțională

H O T Ă R Ă Ș T E:

1. A recunoaște drept constituționale prevederile art.8 lit.g) și art.11 alin.(4) din Legea nr.269-XIII din 9 noiembrie 1994 cu privire la ieșirea și intrarea în Republica Moldova, cu modificările și completările ulterioare, art.64 din Codul de executare al Republicii Moldova nr.443 din 24 decembrie 2004 în redacția Legii nr.143 din 2 iulie 2010 pentru modificarea și completarea Codului de executare al Republicii Moldova.

2. Prezenta Hotărîre este definitivă, nu poate fi supusă nici unei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în „*Monitorul Oficial al Republicii Moldova*”.

Președinte

Dumitru PULBERE

*Chișinău,
5 aprilie 2011, nr.7
Dosarul nr.35a/2010*

**REPUBLICA MOLDOVA
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ**

JCC-04/35a

5 aprilie 2011

A D R E S Ă

Prin Hotărârea din 5 aprilie 2011 Curtea Constituțională a recunoscut drept constituționale prevederile art.8 lit. g) și art.11 alin.(4) din Legea nr.269-XIII din 9 noiembrie 1994 cu privire la ieșirea și intrarea în Republica Moldova, art.64 din Codul de executare al Republicii Moldova nr.443 din 24 decembrie 2004 în redacția Legii nr.143 din 2 iulie 2010.

În contextul obiectului sesizării – limitarea exercițiului dreptului la libera circulație al cetățenilor Republicii Moldova, apatrizilor, refugiaților, beneficiarilor de protecție umanitară în cazul în care au obligațiuni patrimoniale față de stat, față de persoane fizice și juridice, conform hotărârii instanței de judecată, – s-a abordat problema insolvabilității persoanei fizice.

Curtea apreciază ca o lacună în legislația națională nereglementarea legală a relațiilor pe care le implică incapacitatea de plată a persoanei fizice. Or, statuarea unor prevederi exprese cu privire la insolvabilitatea persoanei fizice în situații concrete ar contribui la realizarea dispozițiilor constituționale privind Republica Moldova – stat de drept, protecția cetățenilor Republicii Moldova, statutul juridic al cetățenilor străini și al apatrizilor, dreptul la libera circulație (art.1, art.18, art.19 și art.27 din Constituție) și s-ar înscrie în măsurile rezonabile ale Republicii Moldova privind armonizarea cadrului național cu dreptul internațional și alinierea la comunitatea internațională sub multiple aspecte.

Curtea Constituțională, în conformitate cu art.79 din Codul jurisdicției constituționale, atrage atenția Parlamentului asupra lichidării acestei lacune și solicită să-i fie comunicate, în termenul stabilit, rezultatele examinării adresei.

Dumitru PULBERE
Președintele Curții Constituționale

PARLAMENTUL REPUBLICII MOLDOVA

Adresa postală:

**str. A. Lăpușneanu, 28
MD 2004, Chișinău**

**Tel: (373 22) 25-37-08
(373 22) 25-37-20**

**Fax: (373 22) 25-37-46
E.mail: curtea@constcourt.md**